

Tips voor optimale biestopname biggen en biestproductie zeugen

Redactie

René Stevens

freelance redacteur

Er zitten verschillen tussen de hoeveelheid en kwaliteit biest tussen zeugen en opname door biggen. De focus moet vooral liggen op voldoende opname door de laatst geboren biggen.

Lees in dit artikel

- ▶ Zeughouder heeft kwaliteit biest deels in de hand
- ▶ Vooral laatst geboren biggen krijgen vaak te weinig
- ▶ Met zorg en aandacht is veel te verbeteren
- ▶ **Tips voor hoge biestproductie zeug**
- ▶ **Tips voor hoge biestopname biggen**

Voldoende opname van biest, door sommigen vloeibaar goud genoemd, is het meest cruciale in de eerste levensdagen van een pasgeboren big. Rondom de zeugenuier, biestproductie en biestopname zijn er nog veel onduidelijkheden, maar kennis is er zeker ook. Zo blijkt uit onderzoeken dat de biestopname een sterke relatie heeft met de overleving van biggen. Verder neemt de hoeveelheid antistoffen de eerste dagen direct en snel af. Laatst geboren biggen moeten het dus doen van biest van mindere kwaliteit met minder antistoffen. Vanaf de tweede dag neemt ook de opname door de darmwand van antistoffen snel af.

“Bij ongezonde dieren of geboorte-inductie: mindere biest”

Verder weten onderzoekers dat er grote verschillen zijn tussen zeugen in hoeveelheid en kwaliteit van de biest. “Onder normale omstandigheden hoeft dat niet tot problemen te leiden”, is de ervaring van **Manon Houben**, sinds vorig jaar programmamanager bij **Best Star Meat**. Voor Houben stond en staat biest en uiergezondheid via haar functies bij PorQ en Royal GD altijd hoog op de agenda. “Vooral als dieren niet gezond zijn of bij geboorte-inductie zien we snel minder goede biest. Het is goed te beseffen dat alles waarin we ingrijpen, gevolgen heeft.”

Biestopname biggen ‘ware survival’

Houben benadrukt dat het toommanagement zeker zo belangrijk is als focus op de productie van biest. Ze schetst dat het voor een big een ware survival is om de eerste melk te drinken: ze hebben net het geboorteprocés overleefd, moeten een weg naar de uier vinden en dan staan er tien of soms wel achttien soortgenoten voor je neus. “Een aantal probeert het niet eens meer.” Dat zijn met name de laatstgeborenen. “Het is meestal niet dat de zeug te weinig biest heeft, maar de verdeling is niet goed.”

Een vuistregel is dat een big 250 gram biest van goede kwaliteit moet opnemen voor voldoende weerstand en gezonde groei. In de praktijk wordt dit echter lang niet altijd gehaald en is de variatie groot: van bijna niks tot wel 600 gram per big per dag. Zorgen dat de laatste biggen ook snel van de goede melk kunnen drinken, kan verschil maken. Dat geldt ook voor individuele aandacht. “Sommige biggen zijn een uur aan het rommelen voor ze de speen goed vast hebben. Dus aanleggen helpt.”

Lees verder onder de foto



Met een zogenoemde brix-meting kan op bedrijven snel inzicht worden verkregen in de kwaliteit van de biest. Het zegt echter weinig over de opname door de biggen en de onderlinge verdeling. - Foto: Ton Kastermans

Immuniteit doorgeven

Kijkend naar biest, dan gaat het om de hoeveelheid, maar zeker ook om de samenstelling van de eerste melk. Deze bestaat met name uit voedingsstoffen, zoals eiwitten en suikers en antistoffen. In de praktijk wordt voor de maternale immuniteit vaak alleen naar antistoffen gekeken, maar dat is niet de enige vorm van immuniteit die de zeug doorgeeft. Martijn Steenaert, **dierenarts bij Boehringer Ingelheim**, legt uit dat immuniteit bestaat uit humorale en cellulaire immuniteit.

- ▶ De cellulaire afweer is gebaseerd op algemene afweercellen die ziektekiemen aanpakken of onschadelijk maken. Cellen van een andere zeug zijn voor de big lichaamsvreemd en daardoor minder effectief. “Daarom is het belangrijk dat biggen de eerste 24 uur bij de eigen moeder blijven.”
- ▶ De humorale zijn de meetbare antistoffen. Ze komen in de biest doordat de zeug via een doorgemaakte veldinfecties of vaccinatie. Een antistofmeting van het bloed zegt dus wel iets, maar zeker niet alles, aldus de dierenarts.

Rol genetica en ouderdom van de zeugen

Bekend is dat er variatie zit tussen zeugen in de niveaus aan antistoffen. Genetica en ouderdom van de zeugen speelt een rol, maar er zijn ook aspecten waar de ondernemer zelf invloed op heeft. Dat begint volgens Steenaert met een goede opfok en adaptatie, waarbij de jonge gelt op een verantwoorde manier kennismakend met de kiemen op het bedrijf. Vaccinatie kan ook helpen, met name tegen kiemen in het maag-darmsysteem van de biggen. Daarbij zijn onder andere het moment van vaccinatie van de zeug en eventuele vervolgvaccinaties van de biggen bepalend voor het succes. Soms is het ook *trial and error*, aangezien niet alles wordt bepaald of is te verklaren.

Mate van antistoffen in de biest

Verder noemt Steenaert een gezonde zeug in een goede conditie belangrijk. “Dat is altijd het geval, maar zeker in de laatste maand voor het werpen moet ze voldoende antistoffen vast kunnen leggen in het uierweefsel.” Dan wordt volgens hem echt verschil gemaakt in de mate van antistoffen in de biest. Hij schetst dat immuuncellen zich in die periode in het uierweefsel ophopen, waarna de stoffen na de geboorte worden meegenomen door de melk. Daardoor is de eerste melk zoveel rijker dan de latere biest. “We spreken vaak over gemiddeld 250 gram biest die een big nodig heeft, maar de eerste big heeft misschien aan 100 gram al genoeg terwijl de laatste wel 400 gram nodig heeft om voldoende antistoffen binnen te krijgen.”

Droge stof meten

Zeughouders die toch wat meer inzicht willen hebben in de biestproductie en -opname hebben een aantal mogelijkheden. Om de biestopname te monitoren, is het wegen van biggen een optie. Omslachtig, maar geeft wel informatie over de hoeveelheid biest en de verdeling tussen de biggen. De samenstelling van de biest (voedingsstoffen en Ig's of antistoffen) kan onder andere bij Royal GD via bloed- en

biestmonsters worden bepaald. Ook dierenartsen en voerfabrikanten hebben vaak mogelijkheden om voedingsstoffen via de biest of antistoffen via het bloed te bepalen.

Voor een eenvoudige meting in de praktijk wordt vaak een zogenoemde brix-meter gebruikt. Deze meet ter plaatse de droge stof van de biest of transitieemelk. Het is een vrij grove bandering, maar volgens **Jacco Vessies**, nutritionist bij ABZ de Samenwerking, goed bruikbaar voor de praktijk. "We hebben metingen laten beoordelen bij de GD en daar kwamen betrouwbare relaties uit." Dat geldt zowel voor de voedingswaardes als de antistoffen (*zie tabel hieronder*).

Kwaliteit biest

De voerfabrikant ging vorig jaar een stap verder en analyseerde de biestsituatie van tien zeugen op tien bedrijven. Daaruit bleek dat ingrepen rondom het geboorteproces, zoals het hormoongebruik of in gang zetten van het proces, de biestkwaliteit behoorlijk verlagen. Het duidt er volgens hem op dat ingrijpen in het geboorteproces weliswaar voordelen heeft, maar de biest nog niet 'klaar' is.

Het verbeteren van de biestkwaliteit begint volgens Vessies altijd met een **goede conditie van de zeug**. "Met jonge zeugen liggen daar kansen, omdat die een mindere kwaliteit biest hebben." De exacte werking is niet helemaal helder, maar er is wel een verband tussen spier- en spekdiktes en de kwaliteit van de biest. Het draait vooral rondom de energiebalans. De voerfabrikant steekt daarom veel energie in spek- en spierdiktes monitoren; dat wordt over de pariteiten heen gestuurd via de voeding, waarbij glucose geleidelijk in de bloedbaan komt. De inzet van een pre-lactovoer met de juiste vezels draagt volgens hem bij aan een voldoende hoge voeropname, zonder dat de druk op de uier te groot wordt.

Lees verder onder de foto



De laatste weken voor het werpen wordt voor een belangrijk deel de kwaliteit van de biest bepaald. Zeugen in een goede conditie en gezondheid zonder verstoringen geven de grootste kans op veel en goede biest. - Foto: Ronald Hissink

Stuk bewustwording

Dat niet alles meetbaar is rondom biestproductie en -kwaliteit is een gegeven. En direct sturen erop is niet altijd gemakkelijk. Toch hoeft dat voor de praktijk geen belemmering te zijn, benadrukken de experts. Zorgen dat alle biggen snel en voldoende biest drinken, is het belangrijkste. Ook de biggen die als laatste worden geboren. Dat zit vast op een stuk bewustwording, prioriteit en aandacht in de kraamstal. Houben: "Met managementmaatregelen en goede zorg komt een zeugenhouder een heel eind."

Tips voor hoge biestproductie zeug

- ▶ Werk aan een optimale conditie van de zeugen. Dat begint bij een correcte opfok. Monitor structureel de gewichtontwikkeling en bepaal of de opfokzeugen een juiste verhouding spier en spek aanzetten. Hanteer de groei en het minimale streefgewicht zoals de fokkerijorganisatie adviseert.
- ▶ Overleg met de voerfabrikant over het best passende dracht-, lactatie- en eventueel overgangvoer in de kraamstal. Pas de voerhoeveelheid voor en tijdens het werpen aan op de stuwing en gezondheid van de zeug. Elke zeug is anders, dus het beste is om de uierspanning eenmalig tussen de 24 en 12 uur voor het verwachte werpmoment te controleren.
- ▶ Zorg voor voldoende en kwalitatief goed drinkwater. Dat is altijd belangrijk, maar zeker in de kraamstal.
- ▶ Houd zeugen na geboorte goed in de gaten, ze kunnen nog steeds versuft zijn en te weinig drinken. Zeugen die niet vreten of slecht omhoog komen, hebben mogelijk last van de uiers; controleer daarom de temperatuur van de zeug en toestand van de uier. Rust is belangrijk.

Tips voor hoge opname biest biggen

- ▶ Zorg altijd voor een schone, droge en voldoende warme kraamafdeling. Verlaag na het werpen de temperatuur naar 22 graden. Zorg voor een voldoende warm biggenest van 32 tot 33 graden, waarbij de biggen ook warmte van onderen krijgen.
- ▶ Werk aan een vlot afbigproces. Leg de eerste 12 uur, en beter nog de eerste 24 uur, geen biggen over. Biest van de eigen moeder is zeker de eerste dagen beter dan van een andere zeug.
- ▶ Splits een grote koppel in tweeën zodra de eerste biggen goed gedronken hebben. Zodoende krijgen de lichte en/of zwakke biggen (later geboren biggen) ook een kans op tijd biest binnen te krijgen. Merk de biggen eventueel met een stip op de rug. Ook kunnen zwakke biggen naar de uier worden begeleid.
- ▶ Probeer zoveel mogelijk biggen bij de eigen moeder groot te brengen en zo min mogelijk te mengen. Werk het bijleggen van biggen binnen 48 uur na werpen af, aangezien niet-benutte spenen opdrogen. Naast correct overleggen en pleegzeugen helpen aanvullende (energie)preparaten om meer biggen bij de eigen moeder te laten.

Nieuwsbrief varkenshouderij

Schrijf je in voor deze nieuwsbrief en blijf op de hoogte van ontwikkelingen binnen de varkenshouderij.

VERSTUREN